# Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora – Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi Programa Unije za varno povezljivost za obdobje 2023–2027

*(COM(2022) 57 final – 2022/0039 (COD))*

# Skupno sporočilo Evropskemu parlamentu in Svetu: Pristop EU k upravljanju vesoljskega prometa – Prispevek EU za reševanje globalnega izziva

**(JOIN(2022) 4 final)**

(2022/C 486/24)

Poročevalec: **Pierre Jean COULON**

| | |
|---|---|
| Zaprosilo | Evropska komisija, 2. 5. 2022 |
| Pravna podlaga | člen 189(2) in člen 304 Pogodbe o delovanju Evropske unije |
| Pristojnost | strokovna skupina za promet, energijo, infrastrukturo in informacijsko družbo |
| Datum sprejetja na seji strokovne skupine | 7. 9. 2022 |
| Datum sprejetja na plenarnem zasedanju | 21. 9. 2022 |
| Plenarno zasedanje št. | 572 |
| Rezultat glasovanja | |
| (za/proti/vzdržani) | 222/0/1 |

## 1. **Sklepi in priporočila**

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) meni, da sta sporočilo in predlog, ki pomenita začetek oblikovanja evropskega vesoljskega svežnja, v tem času potrebna in nujna. Priporoča, naj se v skupnem sporočilu odločno spodbuja večstransko upravljanje vesoljskega prometa v okviru Združenih narodov, in sicer z aktivno diplomacijo ter predvsem v okviru Odbora ZN za miroljubno rabo vesolja in Konference o razorožitvi, saj to področje ni zadostno urejeno s pravili.

1.2 Upravljanje vesoljskega prometa, vključno z odpadki, je glavna prednostna naloga, pri kateri je treba upoštevati vse akterje na evropski ravni. Kot je navedeno v skupnem sporočilu in je razvidno iz tega mnenja, je glavna težava mozaika programov za upravljanje vesoljskega prometa (STM) pomanjkanje mednarodnih standardov. Jasno je torej, da je treba razviti zgledne mednarodne standarde, smernice in prakse.

1.3 EESO poziva, naj se za vse države članice dejansko uvede sistem spremljanja razmer v vesolju, da bi zagotovili njegovo dolgoročno trajnost.

Drugo osrednje načelo vesoljskega prava je namreč odgovornost različnih akterjev za njihove dejavnosti v vesolju. Deli se na odgovornost za nadzor nad dejavnostmi na mednarodni ravni in odgovornost za škodo, ki je posledica teh dejavnosti v vesolju. Skupno sporočilo se tako nanaša na mednarodno odgovornost za nadzor dejavnosti.

1.4 EESO obžaluje, da na tem področju ni mednarodnih standardov, in priporoča sprejetje evropskih standardov, tudi za upravljanje satelitskih odpadkov, in smernic, v katero bi bila vključena tudi organizirana civilna družba.

Zaradi boja med vesoljskimi akterji, ki so bili doslej v glavnem državni, in tistimi, ki si prizadevajo postati pomembni zasebni ali državni akterji, je potrebna temeljita reforma mednarodnih standardov, ki so bili sprejeti, ko je bila v vesolju dejavna manjša skupina tehnoloških in industrijskih velesil.

1.5 Kot je poudarjeno v dopolnilnem mnenju CCMI/196 o novem vesolju:

— bi bilo treba razviti sinergije z Evropskim obrambnim skladom, da bi se povečale interakcije med civilno, vesoljsko in obrambno industrijo;

— bi bilo treba vesoljski trg spodbuditi z okvirnim programom Obzorje Evropa, in sicer bi bilo treba podpreti ustvarjanje inovativnih komercialnih rešitev za vesoljski prodajni in proizvodni sektor EU ter pospešiti razpoložljivost ključnih potrebnih tehnologij;

— so dejavnosti izobraževanja in usposabljanja ključne za razvoj naprednih znanj in spretnosti na področjih, povezanih z vesoljem, izkušnje, pridobljene pri prejšnjih konstelacijskih projektih, kot sta Galileo in Copernicus, pa bi se lahko uporabile za izboljšanje vesoljskega sistema povezljivosti;

— kar zadeva upravljanje, bi z dodeljevanjem odgovornosti najboljšim akterjem na podlagi preverjene usposobljenosti v skladu s pravili o javnem naročanju zagotovili, da se bo program izvajal učinkovito, obenem pa spodbujalo oblikovanje novega vesolja;

— poleg tega je spodbujanje znanstvenega in tehničnega napredka podlaga za konkurenčnost in inovacijske zmogljivosti ter bo koristilo malim in srednjim, zagonskim ter inovativnim podjetjem.

## 2. **Ozadje mnenja**

2.1 Vesolje je danes v mnogih pogledih dodaten gospodarski prostor. Pospešitev javnih in zasebnih naložb vodi v povečanje števila dejavnosti v vesolju, ki postaja pomembno geostrateško področje. Tehnološka konkurenca, pojav zagonskih podjetij v vesoljskem sektorju, odpiranje novih trgov in storitev ter želja držav in zasebnih upravljavcev po okrepitvi dejavnosti v orbiti še stopnjujejo izkoriščanje vesolja.

2.2 Kljub strateški razsežnosti vesolja ni krovnega organa ali zavezujočih zakonov, ki bi veljali za nizkozemeljsko in geostacionarno tirnico, niti regulacije ali sistema za upravljanje vesoljskega prometa, medtem ko se število satelitov v tirnici povečuje.

2.3 Dosedanje upravljanje vesoljskega prometa temelji izključno na prostovoljnih in nezavezujočih dobrih praksah, ki niso vedno dobro vodene ali uporabljene in katerih cilj je omejiti statistično tveganje trkov med sateliti in vesoljskimi odpadki. Te prakse določajo, da se ne smejo namerno proizvajati vesoljski odpadki v tirnici, ter zahtevajo pasivizacijo satelitov ob koncu življenjske dobe s porabo preostalega goriva, spoštovanje „pravila 25 let“ za satelite v nizkozemeljski tirnici (sateliti na koncu življenjske dobe morajo ponovno vstopiti v atmosfero v 25 letih) in pošiljanje geostacionarnih satelitov, ki se ne uporabljajo, v tirnico za odpadke. Vendar ta pravila ne zadoščajo več za omejevanje nevarnosti trčenja.

2.4 Poleg tega se pojavljajo novi operativni pojmi: nadzor in spremljanje v vesolju (*Space Surveillance and Tracking* ali SST), usklajevanje vesoljskega prometa (*Space Traffic Coordination* ali STC), usklajevanje in upravljanje vesoljskega prometa (*Space Traffic Coordination and Management* ali STCM) ([1]).

2.5 Prava zakonodaja o dejavnostih v vesolju in satelitskem prometu ter uporaba umetne inteligence za preprečevanje nevarnosti trkov sta torej nujni in strateško pomembni za dolgoročno trajnost vesolja.

2.6 Evropska komisija je na začetku leta začela izvajati projekt Spaceways, katerega cilj je zasnovati sistem upravljanja vesoljskega prometa, da bi določili prometne predpise ter pogoje za izdajo licenc in dovoljenj za letenje.

([1]) JOIN(2022) 4 final.

2.7 Cilj projektov Spaceways in EUSTM (ki se je začel januarja 2021) je do junija oziroma avgusta 2022 pripraviti priporočila in smernice za Evropsko komisijo o upravljanju vesoljskega prometa ter pravno, politično in gospodarsko oceno za oblikovanje končnih priporočil in smernic za izvajanje ([2]).

2.8 V skupnem sporočilu Komisije in visokega predstavnika je priznana potreba po pristopu na ravni Unije, prav tako so predvideni posvetovanja, razprave in reden dialog z vsemi ustreznimi civilnimi in vojaškimi deležniki v Uniji na področju prometa, zlasti iz letalstva in evropske vesoljske industrije, ob upoštevanju obrambnih in varnostnih potreb ter s podporo Evropske obrambne agencije. EESO želi, da bi v tem procesu sodelovali vsi deli družbe, ne le industrija.

2.9 V sporočilu je predvidena uporaba konzorcija SST EU ([3]) za vzpostavitev operativnih zmogljivosti, ki so bistvene za prihodnje upravljanje vesoljskega prometa v Uniji, kar vključuje izboljšanje njihove učinkovitosti, razvoj storitev nadzora in spremljanja v vesolju (SST) ter novih tehnologij na podlagi umetne inteligence in kvantnih tehnologij, podporo operacijam zmanjševanja vesoljskih odpadkov in servisiranja v tirnici ter vzpostavitev sinergij financiranja med Unijo, nacionalnimi skladi, Evropsko vesoljsko agencijo (ESA), programom Obzorje Evropa in evropskim programom za razvoj obrambne industrije (PEDID).

2.10 Krepitev pokritosti vesolja zunaj evropske celine je pomemben element Programa Unije za varno povezljivost za obdobje 2023–2027. Unija se bo morala pri razvoju standardov, ki bodo veljali za upravljanje vesoljskega prostora, opirati zlasti na Urad Združenih narodov za vesoljske zadeve (UNOOSA) in na nacionalne organe, hkrati pa spodbujati razvoj skupnih standardov v okviru posebnega foruma in celostni pristop v okviru mednarodnih organizacij za standardizacijo.

2.11 Kratkoročno bo morala industrija zaradi teh ciljev sprejeti določene obveznosti, srednjeročno pa bodo morale države članice pripraviti zakonodajni predlog, da bi odpravili razdrobljenost nacionalnih pristopov in z uvedbo načela enakega obravnavanja gospodarskih subjektov preprečili izkrivljanje konkurence v primerjavi z upravljavci s sedežem zunaj Unije. Predvideni so tudi nezavezujoči ukrepi, kot so smernice.

Zakonodajni predlog bi bil prvi korak, evropske organizacije pa bodo morale nato sprejeti tehnične zahteve v obliki standardov ali smernic, ki bodo veljali za vse.

2.12 V sporočilu je navedeno, da bo Unija spodbujala večstranski pristop k upravljanju vesoljskega prometa v okviru Združenih narodov s spodbuditvijo razprave v Odboru za miroljubno rabo vesolja (COPUOS), pa tudi na Konferenci o razorožitvi. Da bi lahko to udejanjila, bo morala opredeliti pristojne organe OZN, saj gre za prihodnost človeštva, pri tem pa ne bi smela pozabiti na Mednarodno organizacijo civilnega letalstva (ICAO).

V sporočilu je predviden način od spodaj navzgor na podlagi nacionalnih in regionalnih prispevkov s ciljem doseči soglasje glede različnih pravil ter standardov, nato pa bodo regionalne komponente postale del upravljanja na svetovni ravni, pri čemer bo treba še določiti ustrezno upravljanje.

## 3. **Splošne ugotovitve**

3.1 V sporočilu Komisije so ocenjene potrebe na področju upravljanja vesoljskega prometa in predlagan evropski pristop k uporabi vesolja, tudi civilni, ki bi se uporabljal na svetovni ravni. Razvoj dejavnosti v vesolju, vse večje število in raznolikost akterjev, vključenih v izkoriščanje vesolja, ter odvisnost vseh sektorjev dejavnosti od satelitskih tehnologij in storitev so privedli do postopnega prekomernega izkoriščanja tirnic in nasičenosti frekvenčnega spektra, zaradi česar je potrebna racionalizacija.

3.2 Zemeljske tirnice se v mednarodnem pravu (Mednarodna zveza za telekomunikacije ali ITU) obravnavajo kot omejeni naravni viri. Načeli svobode in neprisvajanja, ki urejata uporabo zemeljskih tirnic, sta ogroženi zaradi zahtev za dodelitev frekvenc in širjenja satelitskih sistemov držav in podjetij, ki se včasih izognejo pravilom ITU.

---

([2]) V projekt Spaceways, ki se financira iz okvirnega programa Evropske unije za raziskave in inovacije Obzorje 2020, je vključenih 13 glavnih evropskih akterjev, in sicer proizvajalci in ponudniki nosilnih raket, upravljavci in ponudniki storitev, pa tudi centri ter inštituti za politične in pravne raziskave.
V EUSTM je vključenih 20 glavnih evropskih akterjev.

([3]) Francija, Nemčija, Italija, Poljska, Portugalska, Romunija in Španija.

3.3 Zaradi boja med vesoljskimi akterji, ki so bili doslej v glavnem državni, in tistimi, ki si prizadevajo za ta status, vključno z zasebnimi akterji, je potrebna temeljita reforma mednarodnih standardov, ki so bili sprejeti, ko je bila v vesolju dejavna omejena skupina tehnoloških in industrijskih velesil.

3.4 Poleg pravnih vprašanj je uporaba vesolja povezana s ponovnim pojavom mednarodnih geopolitičnih napetosti, kot kažejo aktualni dogodki, zlasti koorbitalne operacije zastraševanja, razkazovanje tehnološke premoči ali preskusi protisatelitskega orožja, ki so povzročili nezaupanje med državami.

3.5 Izzivi, ki jih povzroča nasičenost tirnic in frekvenčnega spektra, ter grožnja, povezana z naraščanjem vesoljskih odpadkov, so spodbudili države članice, ESA in konzorcij SST EU ([4]), da razmislijo o boljšem usklajevanju orodij in tehnologij za spremljanje. EESO zaradi širjenja zasebnih konstelacij in morebitnih področij brezpravja poziva k strogim predpisom.

3.6 V skupnem sporočilu je omenjen občutljiv ponovni začetek mednarodnega dialoga, katerega cilj je pripraviti kodeks ravnanja in ukrepov, tudi zakonodajnih, s katerimi bi zagotovili trajnost uporabe vesolja.

**Pravni in politični vidiki**

3.7 EESO podpira operativne cilje, navedene v sporočilu in predlogu uredbe, ter želi opozoriti na pravne in politične vidike, ki jih glede na pomembnost zadevnih vprašanj ne bi smeli prezreti.

3.8 Pojma vesoljskega prava ni enostavno opredeliti. Glede vprašanja razmejitve vesolja sicer ni soglasja, a se kljub temu priznavajo vodilna načela, ki so značilna za vesoljsko pravo.

3.9 Čeprav so bila sprejeta pomembna načela, vesoljsko pravo po sklenitvi petih mednarodnih pogodb in sprejetju osmih mednarodnih resolucij ([5]) še vedno ni opredeljeno, saj so se pomisleki na začetku raziskovanja vesolja nanašali predvsem na preprečevanje, da bi si prve vesoljske sile prisvojile nebesna telesa, namesto da bi natančno opredelili predmet vesoljskega prava.

3.10 Načela vesoljskega prava so bila vzpostavljena že z Resolucijo Združenih narodov 1962 (XVIII) z dne 13. decembra 1963 in ponovljena v prvi pogodbi o vesolju iz leta 1967.

Zajemajo naslednje elemente:

— raziskovanje in uporabo vesolja v dobro vsega človeštva;

— svobodo uporabe in raziskovanja;

— neprisvajanje;

— miroljubno uporabo;

— odgovornost držav članic za njihove dejavnosti v vesolju;

— sodelovanje in vzajemno pomoč;

— nacionalno pristojnost in nadzor nad vesoljskimi objekti;

— odgovornost držav za škodo;

— status odposlanca človeštva, ki ga imajo astronavti.

3.11 Dve načeli vesoljskega prava pričata o njegovi miroljubni usmerjenosti.

([4]) https://www.eusst.eu

([5]) Chalaye, I., *Le statut des orbites terrestres et leur utilisation à la lumière des principes du droit spatial* (Status zemeljskih tirnic in njihova uporaba ob upoštevanju načel vesoljskega prava), Institut d'études de géopolitique appliquée (IEGA), Pariz, oktober 2021.

Prvo načelo je obveznost sodelovanja in vzajemne pomoči, ki velja za vse države, ki sodelujejo pri raziskovanju in uporabi vesolja. Zajema učinkovit in pregleden dialog med vesoljskimi silami, da bi zagotovili trajnost in varnost dejavnosti, ki se izvajajo. Kot je razvidno iz sporočila, je danes ta dialog osredotočen predvsem na vprašanje vesoljskih odpadkov.

3.12 Drugo osrednje načelo vesoljskega prava je odgovornost držav in novih akterjev za njihove dejavnosti v vesolju. Deli se na odgovornost za nadzor nad dejavnostmi na mednarodni ravni in odgovornost za škodo, ki je posledica teh dejavnosti v vesolju. Zdi se, da se skupno sporočilo nanaša na vidik mednarodne odgovornosti za nadzor dejavnosti.

3.13 Ko so se pripravljale glavne pogodbe o vesolju, temi vesoljskih odpadkov ter nasičenosti tirnic in frekvenc nista bili na dnevnem redu, medtem ko je danes zaradi odvisnosti naših družb od satelitskih virov veliko več izstrelitev objektov v vesolje, tako da so tirnice in dodelitev frekvenc postale pomembno strateško vprašanje.

3.14 Po šestdesetih letih izkoriščanja vesolja smo torej priča neprimerljivemu povečanju varnostnih vprašanj, povezanih s tirnicami. Od kitajskega testa ASAT januarja 2007 je razkazovanja moči v vesolju veliko več in ima različne oblike. Postavlja se tudi vprašanje oboroževanja vesolja.

V mednarodnem pravu je to vprašanje v sivem območju, saj še vedno ni opredelitve, kaj je sredstvo napada v vesolju niti kaj je agresija, saj so metode napada v vesolju raznolike in vključujejo raketni napad, zaslepitev z laserskim žarkom, kibernetske napade na komunikacijske kanale, koorbitalne manevre itd.

3.15 Geostacionarna tirnica se sooča z drugačno težavo, in sicer s preobremenjenostjo frekvenc in tveganjem motenj. Geostacionarna tirnica je kritično območje za kontinuiteto telekomunikacijskih storitev za vse države na planetu. S tem so se pojavile nekatere pravne težave, saj je razvoj geostacionarne tirnice privedel do oblikovanja gospodarskega trga in celo do špekulacij.

3.16 Glede na navedeno EESO meni, da je treba v skupnem sporočilu odločno spodbuditi večstransko upravljanje vesoljskega prometa v okviru Združenih narodov, in sicer z aktivno diplomacijo ter predvsem v okviru Odbora ZN za miroljubno rabo vesolja in Konference o razorožitvi, saj to področje ni zadostno urejeno s pravili.

**Upravljanje vesoljskega prometa – izziv za evropsko upravljanje**

3.17 Upravljanje vesoljskega prometa (STM) ni nov pojem, a mu zaradi narave in pomembnosti izzivov, povezanih z varnostjo, zaščito in trajnostjo dejavnosti v vesolju, vesoljski akterji in države, ki se zavedajo svoje odvisnosti od vesoljskih sredstev, posvečajo več pozornosti. Vendar imajo programe za nadzor in spremljanje v vesolju (SST) ter spremljanje razmer v vesolju (Space Situational Awareness ali SSA) samo države s tehnološkimi zmogljivostmi.

3.18 Ameriško ministrstvo za obrambo ima trenutno najnaprednejši sistem. Njegova mreža za nadzor vesolja (Space Surveillance Network ali SSN), ki se opira na zemeljske in vesoljske radarje, Združenim državam zagotavlja edinstveno sposobnost odkrivanja in identifikacije, ki jo uporabljajo tudi za vplivanje na svoje zaveznike in partnerje.

Tudi druge države, kot so Rusija, Kitajska, Japonska, Indija in nekatere evropske države (Francija, Nemčija), so razvile programe za nadzor vesolja. Glede na njihovo strateško funkcijo je velika večina teh programov pod vojaškim nadzorom s podporo vesoljskih agencij.

V EU so Francija, Nemčija, Italija, Poljska, Portugalska, Romunija in Španija ustanovile konzorcij SST EU za brezplačno oceno tveganja trkov v tirnici in nenadzorovanega ponovnega vstopa vesoljskih odpadkov v zemeljsko atmosfero ter odkrivanje delov v tirnici. Leta 2023 bo SST EU postal partnerstvo, ki bo vključevalo več držav članic, njegov namen pa bo priprava ocen tveganja trkov za evropske in svetovne upravljavce satelitov.

Nekatera zasebna podjetja so vzpostavila tudi lastne sisteme SST/SSA za zagotavljanje komercialnih podatkov in storitev.

3.19 Kot je navedeno v skupnem sporočilu in je razvidno iz tega mnenja, je glavna težava mozaika programov za upravljanje vesoljskega prometa to, da ni mednarodnih standardov. Jasno je torej, da je treba razviti zgledne mednarodne standarde, smernice in prakse.

3.20 Globalne pobude in odločitve v zvezi s STM lahko ustvarijo težke razmere za Evropo in njene vesoljske akterje. Ameriška politika je prevzela vodilno vlogo z izjavo, da bi morale Združene države kazati pot preostalemu svetu z razvojem boljših standardov za podatke in spremljanje razmer v vesolju, razviti sklop standardiziranih tehnik za ublažitev tveganja trkov in na mednarodni ravni spodbujati vrsto tehničnih standardov, praks in standardov za varnost vesoljskih operacij.

3.21 Unija je preučila strateško, komercialno in geopolitično razsežnost upravljanja vesoljskega prometa, kar pa ni omejeno le na trajnost vesolja, temveč se nanaša tudi na prihodnjo avtonomijo Evrope v smislu dostopa do vesolja in njegove uporabe.

Evropski vesoljski akterji so že razvili nekatere politike in pobude za neposredno ali posredno obravnavanje vprašanj upravljanja vesoljskega prometa. Vendar ima zamuda Evrope pri reševanju tega vprašanja s skupnimi projekti posledice.

3.22 Dejansko bi lahko bila prihodnja konkurenčnost evropske proizvodnje satelitov ogrožena, če bi se morala podjetja zanašati na podatke ameriškega STM ali vložiti zahtevek za licenco ameriškega STM, pri čemer bi lahko bila tudi zavrnjena. Precejšnja so tudi tveganja za evropske ponudnike storitev izstrelitve.

Kar zadeva novi evropski sistem spremljanja razmer v vesolju (SSA) iz leta 2021, se mnogi evropski akterji močno zanašajo na sporazume o izmenjavi podatkov, podpisane z Združenimi državami. Med njimi so ministrstva in vojske ([6]), evropske medvladne organizacije (ESA, EUMETSAT), komercialni upravljavci satelitov in ponudniki storitev izstrelitve.

3.23 Po mnenju EESO mora Unija sprejeti določbe, katerih cilj bo ne le potrjena raven učinkovitosti, temveč tudi dolgoročna razpoložljivost vesoljskih storitev. Poleg tega mora Evropa, ko skuša izvajati verodostojno skupno varnostno in obrambno politiko, h kateri vesoljska sredstva pomembno ali celo ključno prispevajo, izpolnjevati najstrožje varnostne in zaščitne zahteve za vladne uporabnike in uporabnike na področju obrambe.

3.24 EESO ugotavlja, da čeprav je bil pristop EU v preteklosti usmerjen predvsem v fizično zaščito vesoljskih sredstev, ki temelji na togi in dragi strategiji, nedavne pobude EU kažejo prehod na pristop, ki bo bolj temeljil na odpornosti. EU si zdaj prizadeva za v prihodnost usmerjeno strategijo za varnost vesoljske infrastrukture. V ta namen je začela dve pomembni pobudi: predlog za vzpostavitev mednarodnega kodeksa ravnanja za dejavnosti v vesolju in evropski program za spremljanje razmer v vesolju.

3.25 Kljub temu EESO obžaluje, da so se že pojavile težave pri usklajevanju zmogljivosti nekaterih držav članic, ki imajo lastna sredstva za nadzor in spremljanje. Danes je težko doseči soglasje o ciljih evropskega programa STM. Vprašanje upravljanja vesoljskega prometa v veliki meri dobro ponazarja težave pri vzpostavljanju pravega evropskega upravljanja v vesoljskem sektorju, čeprav se vse države članice zavzemajo za trajnost in varnost vesolja, ker bodisi nameščajo vesoljske zmogljivosti bodisi uporabljajo vesoljske vire.

3.26 Te težave so ovire za konkurenčnost evropske vesoljske industrije v mednarodnem merilu. Dolgoročno bi lahko neobstoj evropskih standardov in nezdružljivost z drugimi standardi ogrozila svoboden dostop do vesolja. Imeti lastno zmogljivost za izstrelitve ni dovolj. Prav tako mora biti možno nameščati satelite neodvisno od standardov, opredeljenih zunaj Evrope, da se ohrani evropska vesoljska konkurenčnost, kot se je 22. junija 2022 pokazalo z uspehom prve misije Ariane 5 v tem letu, katere cilj je bil utiriti dva satelita, enega malezijskega in enega indijskega. Poleg tega Ariane 6, kar je naslednji korak, ni daleč od uresničitve. Je prilagodljivejša in cenejša od Ariane 5 (in tako konkurenčnejša ameriškemu tekmecu SpaceX), njen krstni polet pa je načrtovan za leto 2023.

([6]) https://www.esa.int/Safety_Security/SSA_Programme_overview

3.27 EESO želi v zvezi s tem sporočilom spomniti na:

— svojo zavezanost civilni uporabi sistema Galileo v železniškem, pomorskem in cestnem prometu;

— svojo željo po hitri vzpostavitvi kritične infrastrukture, ki jo je predlagal komisar Breton.

3.28 Čeprav se lahko izkaže, da so različni nacionalni standardi in norme v nekaterih državah članicah koristni za razvoj skupnih določb, je nujno, da Evropa na koncu sama presodi, katere ukrepe standardizacije bo sprejela. Da bi to dosegli, se morajo države članice EU in ESA dogovoriti o ciljih in načelih evropskih prizadevanj na področju STM, opredeliti mehanizme za posvetovanje in usklajevanje ter določiti jasno razmejitev vlog, nedvoumno delitev odgovornosti in pregledno porazdelitev dejavnosti med državami članicami in evropskimi deležniki, in to brez poseganja v obstoječe sisteme v drugih državah.

3.29 Po mnenju EESO je skupno sporočilo pozno, a dobrodošlo priznanje pomembnosti reševanja izzivov na več ravneh, ki bodo posledica povečanja dejavnosti v vesolju, pri čemer lahko to, da za te dejavnosti ni zavezujočega okvira, ogrozi svetovno ravnovesje.

V Bruslju, 21. septembra 2022

*Predsednica*
*Evropskega ekonomsko-socialnega odbora*
Christa SCHWENG

*PRILOGA*

Sledi dopolnilno mnenje posvetovalne komisije za spremembe v industriji CCMI/196 – Novo vesolje:

**„Mnenje posvetovalne komisije za spremembe v industriji – Varna vesoljska povezljivost in novo vesolje: evropska industrijska pot k suverenosti in inovacijam**

**(dopolnilno mnenje k mnenju INT/775)**

Poročevalec: **Maurizio MENSI**

Soporočevalec: **Franck UHLIG**

| | |
|---|---|
| Sklep plenarne skupščine | 22. 2. 2022 |
| Pravna podlaga | člen 56(1) Poslovnika |
| | dopolnilno mnenje |
| Pristojnost | posvetovalna komisija za spremembe v industriji |
| Datum sprejetja na seji komisije CCMI | 24. 6. 2022 |
| Rezultat glasovanja | |
| (za/proti/vzdržani) | 21/0/1 |

1. **Sklepi in priporočila**

1.1 Evropski ekonomsko-socialni odbor (EESO) podpira pobude Evropske komisije o varni vesoljski povezljivosti in ‚novem vesolju' za krepitev industrijske in operativne suverenosti držav članic. Zagotavljanje avtonomije je ključnega pomena ne le za prihodnjo industrijsko konkurenčnost, temveč tudi za strateško neodvisnost in odpornost ([1]), kot se je nedavno pokazalo zaradi pomanjkanja elektronskih komponent, zlasti po krizi zaradi COVID-19 in vojni v Ukrajini, ki sta močno prizadeli evropsko vesoljsko industrijo.

1.2 EESO meni, da varna, dostopna in cenovno ugodna povezljivost ni le bistveno orodje za delovanje participativne demokracije, temveč tudi predpogoj za ustrezno uresničevanje temeljnih pravic in priložnost za večje opolnomočenje državljanov in civilne družbe.

1.3 EESO priznava pomen vesolja za naše gospodarstvo in družbo ter njegovo strateško vrednost z varnostnega in obrambnega vidika, kot je pokazala rusko-ukrajinska vojna. Poleg tega sta fizična in kibernetska varnost zemeljske in vesoljske infrastrukture ter z njo povezanih podatkov ključnega pomena za zagotavljanje neprekinjenosti storitev in pravilnega delovanja sistemov.

1.4 EESO meni, da je spodbujanje evropskega vesoljskega ekosistema ključno za napredek pri dvojnem prehodu in reševanje glavnih svetovnih izzivov, kot so podnebne spremembe. Priznava tudi morebitne prednosti vključevanja zagonskih ter malih in srednjih podjetij, ki so dejavna na področju vesolja, v vesoljske programe EU, in se zaveda njihovega prispevka k odpornosti in strateški avtonomiji EU.

1.5 EESO je trdno prepričan, da je treba poskrbeti za učinkovito in ustrezno usklajevanje, saj morajo pri upravljanju varnega in avtonomnega sistema vesoljske povezljivosti (programa) sodelovati različni organi.

([1]) Evropa ima drugo največjo vesoljsko industrijo na svetu, ki zaposluje več kot 231 000 strokovnjakov in je po ocenah vredna med 53 in 62 milijardami EUR (študija *Vesoljski trg*, Evropski parlament, november 2021).

1.6 EESO meni, da bi bilo treba že obstoječi okvirni program Obzorje Evropa uporabiti za spodbujanje vesoljskega trga, podpiranje oblikovanja inovativnih komercialnih rešitev za vesoljski sektor EU navzdol in navzgor v verigi ter za hitrejšo razpoložljivost ključnih tehnologij, ki so v programu potrebne za pobudi EuroQCI ([2]) in ENTRUSTED ([3]). Zlasti za evropski sistem komponent, sistemov in podsistemov bi bila potrebna obsežna in dolgoročna prizadevanja, da bi ponovno vzpostavili močno evropsko industrijo.

1.7 EESO priporoča razvoj sinergij z Evropskim obrambnim skladom in v okviru akcijskega načrta Komisije za interakcije med civilno, vesoljsko in obrambno industrijo.

1.8 EESO meni, da je treba zaradi konkurenčnosti evropske vesoljske industrije s pobudami Komisije pripomoči k razvoju naprednih znanj in spretnosti na področjih, povezanih z vesoljem, ter podpreti dejavnosti izobraževanja in usposabljanja, da bi tako v celoti izkoristili potencial državljanov Unije na tem področju. To bi izboljšalo pomembno socialno razsežnost programa.

1.9 EESO poudarja, da je treba za posodobitev obstoječih vesoljskih sredstev (Galileo ([4]), Copernicus ([5])) ter za razvoj prihodnjih konstelacij in storitev upoštevati vse vesoljske zmogljivosti. To bo okrepilo odpornost vesoljskih sredstev EU in spodbudilo konkurenčnost njene industrije. Z dodelitvijo zadolžitev na podlagi dokazane usposobljenosti bi lahko poskrbeli za učinkovito izvajanje programa.

1.10 EESO meni, da mora EU spodbujati znanstveni in tehnični napredek ter podpirati konkurenčnost in inovacijsko zmogljivost vesoljskega sektorja, zlasti malih in srednjih podjetij, zagonskih in inovativnih podjetij, ter tako spodbujati gospodarske dejavnosti navzgor in navzdol v verigi. Programi za raziskave in inovacije imajo dejansko temeljno vlogo pri povečanju tehnoloških zmogljivosti Unije in njenih članic.

## 2. **Ozadje mnenja, vključno z zadevnim zakonodajnim predlogom**

2.1 Cilj predloga Evropske komisije je razviti program za zagotavljanje zanesljive in odporne satelitske komunikacije. Komisija je odločena spodbujati inovacije v vesoljskem sektorju in nadalje prispevati k razvoju uspešnega ekosistema ‚novega vesolja' EU, ki sodi med najpomembnejše prednostne naloge njenega vesoljskega programa. V ta namen je predstavila pobudo CASSINI ([6]). S predlogom bi vladnim uporabnikom zlasti omogočili dolgoročno razpoložljivost zanesljivih, varnih in stroškovno učinkovitih satelitskih komunikacijskih storitev po vsem svetu, ki bi podpirale zaščito kritične infrastrukture, nadzor, zunanje delovanje in krizno upravljanje ter tako povečale odpornost držav članic.

2.2 V okviru pobude naj bi bilo uporabljeno strokovno znanje evropske vesoljske industrije, in sicer tako uveljavljenih industrijskih akterjev kot tudi ekosistema novega vesolja. Globalna satelitska povezljivost je zdaj postala strateška dobrina za varnost, zaščito in odpornost EU in njenih držav članic. S predlogom naj bi omogočili tudi komercialno dostopnost širokopasovnih povezav visokih hitrosti po vsej Evropi, odpravili bele lise in zagotovili kohezijo med ozemlji držav članic ter zagotovili povezljivost na geografskih območjih strateškega pomena, kot sta Afrika in arktično območje. Po programih Galileo in Copernicus bo predlagana tretja konstelacija temeljila na treh novih razlikovalnih elementih: vgrajena varnost (z uporabo novih tehnologij, kot je kvantna tehnologija) za občutljive komunikacije (obramba), večorbitalna konstelacija in struktura, ki temelji na javno-zasebnih partnerstvih (za nadaljnjo krepitev komercialne razsežnosti).

---

([2]) Pobuda za evropsko infrastrukturo za kvantno komunikacijo (EuroQCI).

([3]) Raziskovalni projekt na področju varnih satelitskih komunikacij (SatCom) za vladne akterje EU. ENTRUSTED: Evropsko omrežje za časovni načrt satelitskih telekomunikacij za vladne uporabnike, ki zahtevajo varne, interoperabilne, inovativne in standardizirane storitve.

([4]) Evropski globalni satelitski navigacijski sistem, ki deluje od decembra 2016, ko je začel ponujati storitve javnim organom, podjetjem in državljanom.

([5]) Program Evropske unije za opazovanje Zemlje zagotavlja podatke o opazovanju Zemlje, ki jih uporabljajo ponudniki storitev, javni organi in mednarodne organizacije.

([6]) Konkurenčna vesoljska zagonska podjetja za inovacije (*Competitive Space Start-ups for Innovation* – CASSINI) je pobuda Evropske komisije za vesoljsko podjetništvo, katere glavni cilj je s sklopom orodij in sredstev podpreti zagonska podjetja ter mala in srednja podjetja v različnih fazah njihove rasti.

2.3 Predlog je skladen s številnimi drugimi politikami Unije in tekočimi zakonodajnimi pobudami na področju podatkov (kot sta direktiva Inspire ([7]) in direktiva o odprtih podatkih ([8])), računalništva v oblaku in kibernetske varnosti. Predvsem izvajanje vladnih storitev bi omogočilo nadaljnjo kohezijo v skladu s strategijami Unije na področju digitalne in kibernetske varnosti, tako da se zagotovi celovitost in odpornost evropske infrastrukture, omrežij, komunikacije in podatkov. Predlog bo podprl tudi konkurenčnost in inovacijsko zmogljivost industrije v vesoljskem sektorju znotraj Unije ter v veliki meri prispeval k zagotavljanju avtonomnega in cenovno ugodnega dostopa Evrope do vesolja v prihodnjih letih, hkrati pa bo imel odločilen in izredno pozitiven vpliv na konkurenčnost modelov izkoriščanja evropskih nosilnih raket ([9]).

2.4 V sklepih Evropskega sveta z dne 21. in 22. marca 2019 je bilo poudarjeno, da mora Unija še dodatno razviti konkurenčno, varno, vključujoče in etično digitalno gospodarstvo z vrhunsko povezljivostjo ([10]). V *akcijskem načrtu Komisije za sinergije med civilno, obrambno in vesoljsko industrijo* z dne 22. februarja 2021 je zlasti navedeno, da je cilj omogočiti dostop do povezljivosti visokih hitrosti vsem v Evropi in zagotoviti odporen sistem povezljivosti, ki bo Evropi omogočal, da ostane povezana, ne glede na to, kaj se zgodi ([11]).

2.5 Program bi dopolnil obstoječe dogovore EU GOVSATCOM ([12]) o združevanju in souporabi obstoječih vladnih satelitskih komunikacijskih zmogljivosti. Zaradi omejene življenjske dobe satelitov bo treba v prihodnjem desetletju obnoviti več infrastrukture v državni lasti, ki bo del združevanja in souporabe v okviru GOVSATCOM ([13]).

2.6 Zaradi vse večjih hibridnih in kibernetskih groženj ter možnosti naravnih nesreč se potrebe vladnih akterjev spreminjajo v smeri večje varnosti, zanesljivosti in razpoložljivosti ustreznih satelitskih komunikacijskih rešitev. Dodatno grožnjo predstavlja tudi razvoj kvantnih računalnikov, saj bodo ti lahko dešifrirali vsebino, ki je trenutno šifrirana.

2.7 V državah zunaj EU, kot so ZDA, Kitajska in Rusija, so se pojavile različne velike konstelacije, podprte z javnimi sredstvi ali subvencijami. Zaradi pomanjkanja razpoložljivih prijav frekvenc in orbitalnih mest ter omejene življenjske dobe zmogljivosti GOVSATCOM je nujno potreben sistem varne povezljivosti EU v vesolju. Program bi pokril vrzeli v zmogljivostih in zmožnostih vladnih satelitskih komunikacijskih storitev.

---

([7]) Direktiva 2007/2/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. marca 2007 o vzpostavitvi infrastrukture za prostorske informacije v Evropski skupnosti (INSPIRE) (UL L 108, 25.4.2007, str. 1).

([8]) Direktiva (EU) 2019/1024 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o odprtih podatkih in ponovni uporabi informacij javnega sektorja (UL L 172, 26.6.2019, str. 56).

([9]) Z 18 sateliti, ki so trenutno v orbiti, in z več kot 30 sateliti, načrtovanimi v naslednjih 10–15 letih, je EU tudi največja institucionalna stranka izstrelitvenih storitev v Evropi. Nosilne rakete so za komercialnimi sateliti drugo največje področje vesoljske proizvodnje v Evropi in krepijo evropsko industrijo. Komisija bo združila potrebe programov EU glede izstrelitvenih storitev ter delovala kot pametna stranka zanesljivih in stroškovno učinkovitih evropskih izstrelitvenih rešitev. Bistveno je, da ima Unija še naprej sodobne, učinkovite in prilagodljive izstrelitvene infrastrukturne zmogljivosti.

([10]) Junija 2019 so države članice podpisale izjavo o evropski infrastrukturi za kvantno komunikacijo (EuroQCI), v kateri so se dogovorile, da si bodo skupaj s Komisijo in ob podpori ESA prizadevale za razvoj infrastrukture za kvantno komunikacijo, ki bi pokrivala celotno EU.

([11]) COM(2021) 70 final.

([12]) EU je sprejela komponento GOVSATCOM iz Uredbe (EU) 2021/696 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. aprila 2021, da bi uporabnikom GOVSATCOM zagotovila dolgoročno razpoložljivost zanesljivih, varnih in stroškovno učinkovitih satelitskih komunikacijskih storitev. Uredba (EU) 2021/696 predvideva, da se bodo v prvi fazi komponente GOVSATCOM predvidoma do leta 2025 uporabile obstoječe zmogljivosti. V tem okviru naj bi Komisija od držav članic, ki imajo nacionalne sisteme in vesoljske zmogljivosti, in od komercialnih ponudnikov satelitske komunikacije ali storitev nabavila zmogljivosti za GOVSATCOM, pri čemer bi morala upoštevati bistvene varnostne interese Unije.

([13]) GOVSATCOM je dejansko strateško sredstvo, tesno povezano z nacionalno varnostjo, ki ga uporablja večina držav članic. Javni uporabniki dajejo prednost vladnim (lastniki vladnih sistemov satelitske komunikacije so Francija, Nemčija, Grčija, Italija, Luksemburg, Španija) ali javno-zasebnim rešitvam (na primer nemški Satcom BW ali luksemburški GovSat) ali uporabljajo storitve posebnih akreditiranih zasebnih ponudnikov. GOVSATCOM je bil že leta 2013 (sklepi Evropskega sveta z dne 19. in 20. decembra 2013) opredeljen kot obetavno področje, ki lahko konkretno prispeva k ciljem vzpostavitve močne, varne in odporne Evropske unije. Zdaj je sestavni del vesoljske strategije za Evropo (Vesoljska strategija za Evropo, COM(2016) 705 final), evropskega obrambnega akcijskega načrta (Evropski obrambni akcijski načrt, COM(2016) 950 final) in globalne strategije Evropske unije.

2.8 Program bi moral omogočiti tudi izvajanje komercialnih satelitskih komunikacijskih storitev zasebnega sektorja. Javno-zasebno partnerstvo je bilo v oceni učinka ocenjeno kot najprimernejši izvedbeni model, s katerim je mogoče doseči cilje programa. Predvsem bi spodbudilo inovacije v vseh komponentah evropske vesoljske industrije (veliki sistemski integratorji, neodvisne družbe s srednje veliko tržno kapitalizacijo, MSP in zagonska podjetja).

2.9 Ker so vlade, državljani in institucije EU vse bolj odvisni od povezljivosti, so za izpolnjevanje njihovih potreb potrebne rešitve za večjo varnost, z nizko latenco ([14]) in večjo pasovno širino, zato je potreben zagotovljen dostop do odpornih rešitev na podlagi inovativnih tehnologij ter novih industrijskih trendov in pristopov. Kot je poudarjeno v predlogu, bo zastavljeni sistem tako narekoval tehnologijo.

2.10 Da bi bil program stroškovno učinkovit in bi omogočal ekonomijo obsega, bi moral optimizirati razmerje med ponudbo in povpraševanjem po vladnih storitvah.

2.11 Satelitska komunikacija dejansko zagotavlja vsesplošno pokritost, ki dopolnjuje prizemna omrežja. Vse pogosteje velja za strateško sredstvo, kar kaže na naraščajočo svetovno potrebo po vladnih storitvah, ki zagotavljajo odporno povezljivost ne le za podporo svojim varnostnim operacijam, temveč tudi za povezovanje kritične infrastrukture, olajšanje učinkovitega in uspešnega elektronskega čezmejnega ali medsektorskega sodelovanja med evropskimi javnimi upravami, podjetji in državljani, prispevek k razvoju učinkovitejše, poenostavljene in uporabniku prijazne e-uprave na nacionalni, regionalni in lokalni upravni ravni ([15]) in za obvladovanje kriz ter podporo nadzoru meja in morja.

2.12 Program bo vzpostavljen postopno, usmerjen pa bo h kakovosti. Razvoj in uvajanje bi se lahko začela leta 2023, zagotavljanje začetnih storitev in testiranje kvantne kriptografije v orbiti do leta 2025, polna uvedba z integrirano kvantno kriptografijo, ki omogoča vse storitve, pa do leta 2028. Skupni stroški programa so ocenjeni na 6 milijard EUR, financiran pa bo iz različnih virov javnega sektorja (proračun EU, prispevki držav članic in ESA) ter naložb zasebnega sektorja. Kar zadeva financiranje EU, to ne ogroža izvajanja obstoječih vesoljskih komponent uredbe EU o vesolju, zlasti ne programov Galileo in Copernicus.

## 3. **Splošne ugotovitve**

3.1 EESO meni, da je v današnjem digitalnem svetu vesoljska povezljivost ključnega in strateškega pomena za sodobne družbe. Omogoča gospodarsko moč, vodilni položaj na digitalnem področju in tehnološko suverenost, gospodarsko konkurenčnost in družbeni napredek. Program daje pomembnejšo vlogo akterjem v vesoljskem sektorju, da bi zagotovil visokokakovostne in varne podatke in storitve, povezane z vesoljem, ki lahko evropskim državljanom in podjetjem prinesejo družbeno-ekonomske koristi, povečajo varnost in avtonomijo EU ter okrepijo vodilno vlogo EU v vesoljskem sektorju, da bo lahko tekmovala z drugimi vodilnimi vesoljskimi gospodarstvi in nastajajočimi vesoljskimi državami. Je tudi pomembno tehnično orodje, ki omogoča svobodo govora in prost pretok idej.

3.2 EESO meni, da varna, dostopna in cenovno ugodna povezljivost ni le nujna za delovanje participativne demokracije, temveč je tudi predpogoj za odporno uresničevanje temeljnih pravic in priložnost za večje opolnomočenje državljanov in civilne družbe. Evropski državljani so vse bolj odvisni od vesoljske tehnologije, podatkov in storitev. To zahteva zlasti spoštovanje predpisov o varstvu osebnih podatkov. Poleg tega ima vesolje vse večjo vlogo pri gospodarski rasti, varnosti in geopolitičnem pomenu EU. V tem smislu lahko zanesljivo in varno povezljivost obravnavamo kot javno dobrino za vlade in državljane.

3.3 EESO spodbuja javno-zasebna partnerstva kot primeren izvedbeni model za uresničitev ciljev programa. Neposredna udeležba zasebnega sektorja ustvarja ugodno okolje za nadaljnji razvoj širokopasovnih povezav visokih hitrosti in nemotene povezljivosti po vsej Evropi. S tem se odpravljajo bele lise, zagotavlja se kohezija na ozemljih držav članic in povezljivost na geografskih območjih, ki so strateškega pomena.

---

([14]) Nizka latenca pomeni minimalno zamudo pri prenosu računalniških podatkov prek omrežne povezave. Čim nižja je latenca prenosa, tem bliže je dostop v realnem času. Pri omrežni povezavi z nižjo latenco so zamude pri prenosu zelo majhne.

([15]) Poročilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu: Rezultati vmesnega ocenjevanja programa ISA (interoperabilne rešitve za evropske javne uprave), 23. september 2019, COM(2019) 615 final.

3.4 Komisija lahko s konkurenčnim postopkom javnega naročanja sklene koncesijsko pogodbo in tako zagotovi potrebno rešitev ter zaščiti interese Unije in držav članic. Vključitev industrije prek tovrstne koncesije bi morala zasebnemu partnerju omogočiti, da z dodatnimi lastnimi naložbami dopolni infrastrukturo programa in doda nove zmogljivosti.

3.5 V zvezi s tem EESO poudarja, da bi se morala vloga javnega sektorja ustrezno odražati v prihodnjem upravljanju programa, pri čemer bi bilo treba posebno pozornost nameniti varnosti infrastrukture ter skrbnemu nadzoru stroškov, časovnega načrta in uspešnosti. Komisija bo upravljavec programa, ko gre za vzpostavitev in nadzor koncesije. Agencija EU za vesoljski program bo zadolžena za izvajanje vladnih storitev, Evropska vesoljska agencija pa bo zadolžena za nadzor razvojnih in validacijskih dejavnosti. EESO meni, da so za inovacije in ekosistem v nastajajočem novem vesoljskem gospodarstvu ključnega pomena tudi mala in srednja podjetja. Zato je treba dejavno spodbujati razvoj vesoljskih storitev pri malih in srednjih podjetjih ter naročanje teh storitev v javnih organih in zasebnem sektorju. To bi pripomoglo k ustvarjanju delovnih mest, izboljšanju tehnoloških spretnosti in povečalo konkurenčnost Evrope, kar postaja vse bolj pomembno pri dvojnem prehodu EU na trajnostno in digitalno gospodarstvo. S tem bi zagotovili učinkovito in pregledno konkurenco ter okrepili tehnološko avtonomijo EU s posebnimi zahtevami glede varnosti, neprekinjenosti storitev in zanesljivosti.

3.6 EESO meni, da je treba v postopku javnega naročanja oblikovati posebna merila za podelitev koncesije, ki bodo zagotovila sodelovanje zagonskih podjetij in MSP v celotni vrednostni verigi koncesije ter tako spodbudila razvoj inovativnih in prelomnih tehnologij. Kjer bi lahko bili dobavitelji, ki niso iz EU, problematični z varnostnega in strateškega vidika, bi bilo treba določiti ustrezna pravila udeležbe.

3.7 EESO meni, da je treba MSP spodbujati, naj izkoristijo številna finančna orodja, ki jih ima EU na voljo za oživitev vesoljskega ekosistema, saj bi to prispevalo k ustvarjanju delovnih mest, izboljšanju tehnoloških znanj in spretnosti ter povečalo industrijsko konkurenčnost Evrope.

## 4. **Posebne ugotovitve**

4.1 EESO meni, da strateška suverenost EU in držav članic temelji predvsem na tehnološki avtonomiji in zmogljivosti evropske industrije ter varnosti satelitskih komunikacij, zlasti v razmerah vse večjih geopolitičnih napetosti. EESO zato odločno podpira pobude za krepitev industrijske in tehnološke suverenosti držav članic EU.

4.2 EESO podpira predlog in meni, da so glede na svetovni porast javnih in zasebnih naložb v vesoljske dejavnosti morebitne sinergije med vladnimi in komercialnimi civilnimi dejavnostmi pomembna priložnost z gospodarskega vidika, tudi za dodatne storitve, ki so na voljo evropskim državljanom.

4.3 EESO poudarja pomen podpiranja konkurenčnosti in inovacijske zmogljivosti industrije vesoljskega sektorja v Uniji. To bo znatno prispevalo k zagotavljanju avtonomnega in cenovno ugodnega dostopa Evrope do vesolja v prihodnjih letih, hkrati pa bo imelo odločilen in izredno pozitiven vpliv na konkurenčnost modelov izkoriščanja evropskih nosilnih raket.

4.4 EESO poudarja, da mora program telekomunikacijskim operaterjem omogočiti, da izkoristijo povečano zmogljivost ter zanesljive in varne storitve. Komercialna razsežnost bi poleg tega omogočila, da bi maloprodajne storitve dosegle več zasebnih uporabnikov po vsej EU.

4.5 Glede upravljanja programa (poglavje V predlagane uredbe) je jasno, da bodo glavne vloge v programu imeli štirje glavni akterji, in sicer Komisija, Agencija Evropske unije za vesoljski program (Agencija), države članice in Evropska vesoljska agencija (ESA).

4.6 Pri tem je EESO trdno prepričan, da sta jasna razdelitev nalog, vlog in odgovornosti ter ustrezno usklajevanje različnih akterjev bistvenega pomena za pravilno delovanje programa. Zato bi morala natančna razdelitev odgovornosti na podlagi izkazane usposobljenosti zagotoviti tudi učinkovito izvajanje programa z vidika stroškov in rokov. Tudi učinkovito upravljanje vesoljskega prometa je glede na vse večje količine odpadkov v vesolju bistveno za izboljšanje varnosti.

4.7 EESO opozarja, da je kibernetska varnost tako zemeljske kot vesoljske infrastrukture ključna za zagotavljanje delovanja in odpornosti sistemov.

4.8 EESO poudarja, da bi moral program, zato da se zagotovi konkurenčnost evropske vesoljske industrije, prispevati k razvoju naprednih znanj in spretnosti na področjih, povezanih z vesoljem, ter podpirati dejavnosti izobraževanja in usposabljanja, spodbujati enake možnosti, enakost spolov in opolnomočenje žensk, da bi se v celoti izkoristil potencial državljanov Unije na tem področju.

4.9 EESO poudarja, da lahko vzpostavitev in nadgradnja infrastrukture vključuje številne industrijske akterje iz več držav, katerih delo je treba učinkovito uskladiti, da bi razvili zanesljive in popolnoma integrirane sisteme, s posebnim poudarkom na varnosti in kibernetski zaščiti.

V Bruslju, 24. junija 2022

*Predsednik*
*posvetovalne komisije za spremembe v industriji*
Pietro Francesco DE LOTTO“